

Herran ratsastus Jerusalemiin. Palmusunnuntai.

Aamupalveluksen evankeliumi

(Matt. 21: 1 – 11, 15 – 17)

”Siihen aikaan, kun Jeesus lähestyi Jerusalemia ja oli tulossa Betfageen Öljymäelle, Jeesus lähetti edeltä kaksi opetuslastaan ja sanoi heille: ”Menkää tuolla näkyvään kylään. Siellä on aasintamma kiinni sidottuna ja varsa sen vierellä; löydätte ne heti. Ottakaa ne siitä ja tuokaa minulle. Jos joku sanoo teille jotakin, vastatkaa, että Herra tarvitsee niitä mutta palauttaa ne pian.” Näin tapahtui, jotta kävisi toteen tämä profeetan sana: - Sanokaa tytär Siionille: Katso, kuninkaasi tulee! Hän tulee luoksesi lempeänä, ratsastaen aasilla, työjuhdan varsalla. Opetuslapset lähtivät ja tekivät niin kuin Jeesus oli käsenyt. He toivat aasin ja varsan ja panivat niiden selkään vaatteitaan, ja Jeesus istuutui aasin selkään. Ihmisiä oli hyvin paljon, ja he levittivät vaatteitaan tielle, toiset katkoivat puista oksia ja levittivät tielle niitä. Ja ihmisjoukko, joka kulki hänen edellään ja perässään, huusi: - Hoosianna, Daavidin Poika! Siunattu olkoon hän, joka tulee Herran nimessä! Hoosianna korkeuksissa! Kun hän tuli Jerusalemiin, koko kaupunki alkoi kuohua ja kaikki kyselivät: ”Kuka hän on?” Ihmiset sanoivat: ”Hän on Jeesus, profeetta Galilean Nasaretista.” Mutta kun ylipapit ja lainopettajat näkivät, mitä kaikkea hämmästyttävää hän teki, ja kuulivat lasten huutavan temppelissä: ”Hoosianna Daavidin Poika!”, he suuttuivat ja sanoivat hänelle: ”Kuuletko, mitä nuo huutavat?” ”Kuulen, vastasi Jeesus. ”Ettekö ole koskaan lukeneet tätä sanaa: ”Lasten ja imeväisten suusta sinä olet hankkinut kiitoksesi?” Hän jätti heidät siihen, meni kaupungin ulkopuolelle Betaniaan ja oli siellä yötä.”

Sama teksti löytyy muilta evankelistoilta (Mark. 11: 1 – 11; Luuk. 19: 28 - 39; Joh. 12: 12 – 19). Evankelistat ovat käsitelleet materiaalia eri tavoin. Lisäksi meidän on huomattava, että Matteuksen nyt luettu teksti koostuu kahdesta eri osasta.

Jerusalem oli Juudean pääkaupunki ja alueen uskonnollinen keskus, koska temppeli sijaitsi siellä. Öljymäki on Jerusalemin itäpuolella, mutta sen alueella ei ole omia vesivaroja. Sen takia siellä sijaitsi vain muutamia kyliä. ”Tuolla näkyvä kylä” on todennäköisesti Betania. Osa tutkijoista olettaa, että kyse olisi Betfagesta, jonne Jeesus opetuslapsineen oli tulossa. Kylien välimatka oli noin kilometri.

Sitten mahdolliseen käännösongelmaan. ”Herra tarvitsee niitä (aasit), mutta palauttaa ne pian” voi olla väärä suomennos. Sana ei näyttäisi olevan palauttaa vaan lähettää. Edellinen suomennos oli:

”kohta hän lähettää ne”. Kuka lähettää kenelle? Eri kielillä käännös on tehty hieman eri tavoin, eikä mitään selvää kuvaa oikeasta käännöksestä synny. Osa tutkijoista esittää, että palauttamisesta ei tässä kohdassa mainita mitään. Markuksen evankeliumissa on selkeä maininta palauttamisesta (Mark. 11: 3).

Matteuksen tekemä lainaus Vanhasta testamentista on profeetta Jesajalta (Jes. 62: 11) ja profeetta Sakariaalta (Sak. 9: 9). Profeetta Sakariaan kyseinen jae on nykyisessä suomennoksessa aasi, kaksi edellistä suomennosta mainitsee myös aasintamman varsan. Matteus korostaa kuninkaan luonteenpiirrettä käyttämällä Hänestä sanaa ”lempeä”. ”Ratsastaen aasilla, työjuhdan varsalla” on hyvä tulkinta suomennokseksi. Joissakin käännöksissä sanonta on käännetty kahdeksi eläimeksi. Kyse on heprean kielen tavasta kertoa kahdella eri tavalla samasta asiasta. Matteus on olettanut, että kyse on kahdesta eri eläimestä. Tuon tämän esille sen takia, että jos lukija lukee erikielistä tekstiä, niin hän voi nähdä tekstissä mainittavan kaksi eri aasia. Tällöin kääntäjä on ollut hyvin uskollinen Matteuksen tekstille. Tämä teksti on kirkossa ymmärretty eri aikoina eri tavoin. Kirkkoisät ovat tulkinneet, että näillä kahdella eläimellä viitataan uskollisiin juutalaisiin ja pakanoihin, jotka tulevat epäuskosta uskoon.

Jeesuksen aikana juutalaisten keskuudessa oli levinnyt kansallismielisyys. Kansa odotti poliittista johtajaa, joka vapauttaisi Israelin kansan Rooman valtakunnan alaisuudesta. Jeesus ei ratsasta (sota)hevosella, joka kertoisi poliittisesta toiminnasta. Hän ratsastaa nöyrästi aasilla osoittaen näin, ettei Hänellä ole poliittista tehtävää vaan hengellinen tehtävä.

Vaatteiden ja oksien levittäminen jalkojen alle on kunnian osoittamista niitä pitkin kävelevälle. ”Hoosianna, Daavidin Poika!” on suomennettuna: Auta (pelasta) Daavidin Poika. Teksti on lainattu Psalmeista (Ps. 118: 25 – 26). Tekstissä tuodaan esille Messiaan odottaminen. Tätä tekstiä käytettiin Lehtimajanjuhlan (Sukkot) aikana. Tässä juhlassa käytettiin myös palmunoksia (Lehtimajanjuhlasta kts. 3. Moos. 23: 34 – 44).

”Koko kaupunki alkoi kuohua”. Sama maininta löytyy Matteuksen evankeliumin alkupuolelta, kun itämaan tietäjät tulivat Jerusalemiin ja kysyivät: ”Missä se juutalaisten kuningas on, joka nyt on syntynyt?” (Matt. 2: 2 – 3). Nyt kaupunki kuohuu uudelleen, sillä Jeesuksen todellinen identiteetti paljastuu. ”Ihmiset sanoivat: ”Hän on Jeesus, profeetta Galilean Nasaretista” osoittaa, että he eivät kuitenkaan näe todellisuutta, kuka Jeesus on.

Tekstimme loppuosa kertoo Jeesuksen toiminnasta temppelissä. Hän paransi siellä ja lapset huusivat: ”Hoosisanna, Daavidin Poika”. Nyt ”ylipapit ja lainoppineet” näkivät Jeesuksen heille tuoman vaaran. Heidän ja roomalaisvallan yhteistyölle Jeesus muodosti uhan. Jeesuksen vastaus heille: ”Lasten ja imeväisten suusta sinä olet hankkinut kiitoksesi” on lainaus Psalmeista (Ps. 8: 3). Siinä korostuu lasten usko, jonka vastakohtana on aikuisten epäusko.

Jeesus meni Betaniaan, joka sijaitsi Öljymäellä. Siellä oli Lasaruksen, Martan ja Marian koti evankelista Johanneksen mukaan.

Päivän epistola

(Fil. 4: 4 – 9)

”Veljet, iloitkaa aina Herrassa! Sanon vielä kerran: iloitkaa! Tulkoon teidän lempeytenne kaikkien ihmisten tietoon. Herra on jo lähellä. Älkää olko mistään huolissanne, vaan saattakaa aina se, mitä tarvitsette, rukoillen, anoen ja kiittäen Jumalan tietoon. Silloin Jumalan rauha, joka ylittää kaiken ymmärryksen, varjelee teidän sydämenne ja ajatuksenne, niin että pysytte Kristuksessa Jeesuksessa. Lopuksi, veljet, ajatelkaa kaikkea mikä on totta, mikä on kunnioitettavaa, mikä oikeaa, puhdasta, rakastettavaa ja kaunista, mikä vain on hyvää ja ansaitsee kiitoksen. Tehkää sitä, mitä olette minulta oppineet ja vastaanottaneet, mitä olette minulta kuulleet ja minusta nähneet. Silloin rauhan Jumala on oleva teidän kanssanne.”

Teksti sisältää Paavalin kehotuksia iloon ja rauhaan. ”Herra on jo lähellä” Tämä muistuttaa arameankielistä huudahdusta ”Maranata” (marana tha), suomennettuna ”Herramme tule!” (vrt. 1. Kor. 16: 2, Ilm. 22: 20). Kristuksen toinen tuleminen oli odotettu asia ja sen ajateltiin tapahtuvan pian.

”Silloin Jumalan rauha, joka ylittää kaiken ymmärryksenne” tarkoittaa joko ihmisen oman käsityskyvyn ylittäviä asioita tai ihminen saa käsityksen jostain asiasta, johon itse ei kykene (vrt. Ef. 3: 20).

Paavali kehottaa filippiläisiä ottamaan esimerkkiä hänestä itsestään. Hän kääntää seurakuntaa noudattamaan (stoalaisia, hellenistisjuutalaisia) hyveitä: ajattelemaan kunnioitettavaa, oikeaa, puhdasta, rakastettavaa ja kaunista, kaikkea, mikä on hyvää. Näin seurakunta antaa maailmalle todistuksen ”elämän sanasta” (vrt. Fil. 2: 15 – 16).

Paavali opettaa, miten tulee suhtautua elämän jokapäiväisiin paineisiin. Seurakuntalaisella on oltava usko siihen, että Kristuksen toinen tuleminen lähenee. Hänen ei tule olla huolestunut tai ahdistunut. Rukous ja Jumalan kiittäminen auttavat. Ajattelussa tulee keskittyä hyviin asioihin ja lisäksi käyttää toiminnan mallina niitä, jotka ovat lähellä Jumalaa.

Päivän evankeliumi

(Joh. 12: 1 – 18)

”Kuusi päivää ennen pääsiäistä Jeesus tuli Betaniaan, missä hänen kuolleista herättämänsä Lasarus asui. Jeesukselle tarjottiin siellä ateriat. Martta palveli vieraita, ja Lasarus oli yksi Jeesuksen pöytäkumppaneista. Maria otti täyden pullon aitoa, hyvin kallista nardusöljyä, voiteli Jeesuksen jalat ja kuivasi ne hiuksillaan. Koko huone tuli täyteen voiteen tuoksua. Juudas Iskariot, joka oli Jeesuksen opetuslapsi ja josta sitten tuli hänen kavaltajansa, sanoi silloin: ”Miksei tuota voidetta myyty kolmestasadasta denaarista? Rahat olisi voitu antaa köyhille.” Tätä hän ei kuitenkaan sanonut siksi, että olisi välittänyt köyhistä, vaan siksi, että oli varas. Yhteinen kukkaro oli hänen hallussaan, ja hän piti siihen pantuja rahoja ominaan. Jeesus sanoi Juudakselle: ”Anna hänen olla, hän tekee tämän hautaamistani varten. Köyhät teillä on luonanne aina, mutta minua teillä ei aina ole.” Betaniaan saapui suuri joukko juutalaisia, jotka olivat kuulleet Jeesuksen olevan siellä. He eivät tulleet ainoastaan Jeesuksen tähden, vaan myös nähdäkseen Lasarusen, jonka Jeesus oli herättänyt kuolleista. Niinpä ylipapit päättivät tappa myös Lasarusen, koska monet juutalaiset hänen takiaan lähtivät Jeesuksen luo ja uskoivat häneen. Seuraavana päivänä levisi tieto, että Jeesus oli tulossa Jerusalemiin. Ihmiset, joita oli saapunut juhille suurin joukoin, ottivat palmunoksia ja menivät häntä vastaan huutaen: - Hoosianna! Siunattu olkoon hän, joka tulee Herran nimessä, Israelin kuningas! Jeesukselle tuotiin aasi, ja hän nousi sen selkään, niin kuin on kirjoitettu: - Älä pelkää, tytär Siion, sinun kuninkaasi tulee! Hän ratsastaa nuorella aasilla. Opetuslapset eivät vielä tuolloin ymmärtäneet tätä, mutta kun Jeesus oli kirkastettu, he muistivat, että hänestä oli näin kirjoitettu ja että hänelle myös oli tapahtunut niin. Ne, jotka olivat olleet Jeesuksen mukana, kertoivat, miten hän kutsui Lasarusen haudasta ja herätti hänet kuolleista. Tämän vuoksi, kuultuaan millaisen tunnusteen Jeesus oli tehnyt, ihmiset lähtivät joukolla häntä vastaan.”

Jeesuksen voitelemisesta evankelistat kertovat Jeesuksen elämän eri kohdissa (Matt. 26: 1 – 13; Mark. 14: 3 -9; Luuk. 7: 36 – 38). Myös yksityiskohdissa on erilaisuutta. Tekstimme toinen osa on Jeesuksen ratsastaminen Jerusalemiin. Kertomus on myös muilla evankelistoilla (Matt. 21: 1 – 11; Mark. 11: 1 – 11; Luuk. 19: 28 – 40).

”Kuusi päivää ennen pääsiäistä Jeesus tuli Betaniaan.” Evankelista Johannes on yhdistänyt tämän kertomuksen eilispäivän kertomukseen Lasaruksen kuolleista herättämisestä. Tällöin nautittiin pääsiäistä edeltävä juhla-ateria. Paikka on todennäköisesti Martan ja Marian koti, sillä Martta palveli vieraita. Nähtävästi tähän ateriaan liittyi jotenkin Lasaruksen ylösnousemus, sillä hänet mainitaan ainoana aterialla olleista Jeesuksen lisäksi.

Maria voiteli Jeesuksen jalat kallisarvoisella nardusöljyllä. Tämän öljyn käyttäminen jalkojen voitelemiseen on poikkeuksellista. Markuksen evankeliumissa nainen voiteli Jeesuksen hiukset, Luukkaan versiossa naisen kyynelvet kastelivat Jeesuksen jalat, nainen kuivasi ne hiuksillaan ja sitten voiteli ne tuoksuöljyllä. Luukkaan kertomus viittaa vieraan vastaanottamiseen liittyvään vieraanvaraisuuteen (palveluun). Todennäköisesti Johannes on yhdistänyt omalla tavallaan Markuksen ja Luukkaan evankeliumien kertomukset. Sekä Markus että Johannes toteavat öljyn arvoksi 300 denaria, joka oli noin työmiehen yhden vuoden palkka. Nardus-öljy oli tuontitavaraa Himalajan vuoristosta. Johannes korostaa pullon olleen täysi. Matteus, Markus ja Johannes toteavat, että voitelu tehtiin Jeesuksen hautausta varten.

Nykyinen suomennos toteaa, että ”Maria otti täyden pullon aitoa, hyvin kallista nardusöljyä”. Vanhemmat suomennokset ovat uskollisempia alkuperäistekstille eivätkä puhu pullosta vaan käyttävät nyt painomittaa ilmaisevaa sanaa ”naula”, joka on noin 325 grammaa. Puhtaana nardusöljynä kyseessä on suuri määrä voidetta. Tämä suuri voiteen määrä voidaan rinnastaa siihen suureen määrään voidetta, mikä Nikodeemoksella oli varattuna Jeesuksen hautausta varten: ”sata mittaa mirhan ja aaloen seosta” (noin kolmekymmentä kiloa).

Juudas Iskariotia Johannes kuvaa jo tässä vaiheessa Jeesuksen vastustajana. Johannes ei tyydy toteamaan Juudaksen vastustaneen öljyn haaskausta vaan samalla osoittaa hänet varkaaksi. Tässä asetetaan vastakkain Maria Jeesuksen ystävänä ja todellisena opetuslapsena sekä Juudas Iskariot, josta oli tuleva Jeesuksen kavaltaja. Toinen asia, mitä verrataan toisiinsa, ovat köyhät, jotka ”teillä on luonanne aina” ja Jeesus, joka ”teillä ei aina ole”. Lause voi viitata Jeesuksen kuoleman jälkeiseen aikaan ennen ylösnousemusta. Nykyinen suomennos vaikenee Juudaksen isän nimestä. 1700 -luvun suomennoksessa se on nähtävissä: ”Juudas, Simonin poika Iskariot”.

Johannes ei kerro mitään muiden apostolien mielipiteistä tässä yhteydessä, mutta Matteus kertoo siitä (Matt. 26: 8 – 9). Matteuksen mukaan Jeesuksen opetuslapset kiinnittivät huomiota öljyn

haaskaukseen ja siihen, että rahat olisi voitu antaa köyhille. Johannes todistaa Juudaksen sanomisen motiivina olleen ahneuden.

Jeesuksen toiminta Juudasta kohtaan on hyvin armeliasta. Hän antaa Juudakselle monta tilaisuutta olla tekemättä väärin. Juudaksella oli opetuslasten rahavarat, hänen ei tarvinnut kavaltaa Jeesusta juutalaisten johtomiehille. Ravitsemusihmeen yhteydessä Juudas toimi yhdessä muiden apostolien kanssa (Joh. 6: 10 – 13). Hän pesi myös Juudaksen jalat (Joh. 13: 10 – 12) sekä antoi Juudaksen osallistua ehtoolliseen (Joh. 13: 26). Juudas ei kuitenkaan voittanut ahneuttaan (vrt. Matt. 26: 14 – 16).

Johanneksen evankeliumissa Jeesus itse totesi Juudakselle, että Maria voiteli Hänen jalkansa ”hautaamistani varten”. Samalla on muistettava, että Israelin kuninkaat voideltiin tehtäväänsä, heidän päähänsä vuodatettiin öljyä (1. Sam. 10: 1). Osa tutkijoista näkeekin, että Maria samalla toteutti kuninkaallisen voitellun (vaikka voitelikin pään sijaan jalat). Jeesuksen kuninkaallinen palvelu, ylösnousemus, alkoi Hänen haudastaan. Jotkut tutkijat näkevät Marian toiminnan vastaavan osittain Jeesuksen palvelevaa toimintaa Hänen pestessään opetuslasten jalat viimeisen ateriansa yhteydessä.

Vielä yksi vastakkainasettelu ovat ne ihmiset, jotka olivat tulleet nähdäkseen sekä Jeesuksen että Lasaruksen. Heitä verrataan ylipappeihin, jotka päättivät tappaa Jeesuksen lisäksi Lasaruksen.

Tekstimme toinen kertomus on Jeesuksen ratsastaminen Jerusalemiin. Ennen tätä tapahtumaa Jeesus oli toiminut osittain salassa. Nyt Hän ei toimi salassa vaan julkisesti, sillä oli tullut aika toteuttaa pelastusteko. Jeesuksen ja Hänen opetuslastensa kanssa kaupunkiin tuli niitä ihmisiä, jotka olivat todistaneet Lasaruksen kuolleista herättämisen. Heidän käytöksensä lisäsi fariseusten intoa päästä eroon Jeesuksesta (vrt. Joh. 12: 19).

Tekstimme alussa määriteltiin aterian aika, se oli ”kuusi päivää ennen pääsiäistä”. Nyt määritellään Jeesuksen ratsastaminen Jerusalemiin: ”seuraavana päivänä” eli sunnuntaina ennen juutalaista pääsiäistä.

Johannes lainaa Psalmeja (Ps. 118: 25 – 26), mutta lisää lainaukseen sanat ”Israelin kuningas”. Näin hän voi yhdistää sen seuraavaan lainaukseen, joka on profeetta Jesajalta (Jes. 62: 11) ja profeetta Sakariaalta (Sak. 9:9). Johannes ei kuvaa Jeesusta ratsastamassa vaan kertoo Hänet istumassa aasin

varsan selässä. Hän on yhdistänyt profeetta Sakariaan (Sak. 9: 9) ja profeetta Sefanjan (3: 16) tekstit. Lainausta kuvaa Messiaan tulon rauhassa, ei sotavaunuissa.

Hoosianna tarkoittaa ”pelasta”. ”Siunattu olkoon hän, joka tulee Herran nimessä.” Herran nimessä tulevalla on Jumalan auktoriteetti.

Palmunoksat ovat todennäköisesti olleet voiton merkkejä (vrt. 2. Makk. 10: 7; 1. Makk. 13: 51). Yhden ongelman muodostaa se, mistä palmut olivat peräisin. Osa tutkijoista olettaa, että niitä on voinut kasvaa Jerusalemissakin. Monet tutkijat esittävät, että ne tuotiin neljänkymmenen kilometrin päästä Jerikon alueelta. Matteus ja Markus esittävät, että kansa katkoi oksia ilman mainintaa palmuista. Luukas mainitsee vain vaatteet. Johannes on ainoa, joka mainitsee palmunoksat, mutta ei mainitse, mistä ne otettiin.

Jeesuksen aikana juutalaisten kansallistunne oli kasvanut. Kansa odotti vapauttajaa, mutta vapauttaja ymmärrettiin poliittiseksi toimijaksi, joka vapauttaisi Israelin kansan Rooman vallan alta. Tämä poliittinen odotus kohdistui nyt Jeesukseen. Jeesusta pidettiin kuninkaana, siitä todistavat palmunoksat. Mutta Jeesuksen kuninkuuden laatu tulee ilmi vasta ristillä. Opetuslapset eivät sitä vielä ymmärrä. He ymmärtävät todellisen Jeesuksen vasta Hänen taivaaseen ottamisensa jälkeen (”kun Jeesus oli kirkastettu”) ja he olivat vastaanottaneet Pyhän Hengen.